

full DOMINICAL

ANEU MAR ENDINS

† JOSEP ÀNGEL SAIZ MENESES
Bisbe de Terrassa

El pelegrinatge en Jesucrist, Maria i l'Església

Avui m'agradaria compartir algunes reflexions sobre el pelegrinatge a partir del Nou Testament. En primer lloc, contemplem com Nostre Senyor Jesucrist entra en la història humana i recorre els camins de l'ésser humà. Neix a Betlem, ha d'emigrar a Egipte, viu després a Natzaret i durant la seva vida pública recorre els camins de Palestina. Essent encara un nen pelegrina al temple de Jerusalem per a ser presentat pels seus pares i després pelegrina com a jueu observant a les festes que estaven prescrites.

Crist es fa present en la vida de tot ésser humà i es revela com a Camí, Veritat i Vida. La seva vida i el seu ministeri públic, tot recorrent els camins de Palestina, esdevé un pelegrinatge cap a Jerusalem, un viatge que té com a meta la Passió, Mort, Resurrecció i Ascensió al cel. La vida de Crist, lliurada per amor fins a la mort, és un camí, un pelegrinatge d'abaixament, d'humiliació, i finalment, de resurrecció i d'exaltació a la dreta del Pare. El Fill etern s'encarna, es fa home, s'humilia a si mateix prenent la condició d'esclau; essent ric, es fa pobre per nosaltres i dona la seva vida morint a la creu per la nostra salvació. Ressuscitat pel Pare, és glorificat i exaltat a la seva dreta com a Salvador.

En segon lloc, Maria és introduïda en el misteri de Crist des del moment de l'anunciació i serà model de pelegrinatge de la fe. En primer terme, quan es dirigeix amb decisió a visitar la seva cosina Elisabet; a la Nativitat, tot mostrant als pastors i als Mags el seu

**Assumpció de la Mare de Déu (s. XV), de Johann Koerbecke.
Museu Nacional Thyssen-Bornemisza, Madrid**

Fill primogènit; també quan el presenta en el Temple i anys més tard quan el troben entre els doctors de la Llei, ocupat en les coses del seu Pare. Sant Joan Pau II remarca dos aspectes en referència a la Mare de Déu: la radical novetat de la fe de Maria i la nit de la fe de Maria en la seva manera d'ascendir els cims del pelegrinatge de la fe.

Al llarg de la vida pública de Jesús, Maria continua avançant en el pelegrinatge de la fe i manté la unió amb el Fill fins a la creu, on és entregada com a Mare al deixeble pel

mateix Jesús. Maria és present a l'inici del pelegrinatge de l'Església en la Pentecosta. Ell precedeix i a la vegada pertany al misteri d'aquesta Església que comença el seu camí en la història; ella era el testimoni singular de la infància de Jesús i de la vida oculta de Natzaret i per això era al cor més profund de la mateixa Església. En el pelegrinatge de l'Església Maria ens ha precedit i ens acompanya sempre. Ella és consol per als creients i signe d'esperança segura.

I en tercer lloc, l'Església és el poble pelegrí que Déu congrega en el món sencer. Realitza la seva missió d'anunciar el Regne de Déu i instaurar-lo en tots els pobles mentre pelegrina enmig de les dificultats i persecucions pel món amb la gràcia i la força que rep del Senyor ressuscitat. Mentre camina en aquesta terra té l'experiència que aquesta no és la seva estada definitiva. Mentrestant, és sacrament de salvació, ferment viu en el camí de la història, formant una comunitat de pelegrins enmig dels homes.

Déu vol que tots els homes se salvin. Per això va escollir Israel, que és figura del nou Poble de Déu, constituït per jueus i gentils, unificat segons l'Esperit. Aquest poble té per cap a Crist, té per llei la caritat i com a fi el Regne de Déu. Aquest nou poble de Déu és l'Església de Crist, que pelegrina en aquest món confortada amb la presència del Senyor segons la seva promesa als apòstols: «I sapigueu que jo soc amb vosaltres dia rere dia fins a la fi dels temps» (Mt 28,19).

ENTREVISTA

L'antic Egipte i la Bíblia

PILAR CASALS

El redescobriments del text bíblic, a través dels estudis, ha fet que la Pilar Casals s'enamori «de la Paraula de Déu, de la seva força, de la seva profunditat de significat». Pilar Casals, professora de l'ISCREB en el Diploma d'Especialista Universitari en Mitologia i Simbologia, Batxillerat i Llengües Clàssiques, centra el seu interès en l'aprofundiment i estudi en contacte amb el món egipci.

Per què es va produir aquesta connexió?
A mesura que m'endinsava en la civilització egípcia i les seves creences, les connexions i les preguntes sobre els vincles amb el món bíblic m'anaven assaltant; interrogants com: per què el cristianisme es va estendre tan ràpidament per la terra dels antics faraons; com podia ser que no hi hagués documents egipcis que parlessin sobre l'Èxode; o fins a quin punt la *història de Josep té connexió* amb el *conte dels dos germans*.

Què ha adoptat la Bíblia d'aquestes religions?

El text bíblic ens parla d'un poble que no viu aïllat, sinó que s'inspira en els elements dels diferents entorns culturals per expressar l'experiència d'aquest poble que camina amb Déu. Es poden observar préstecs lingüístics o mites que connecten amb l'entorn, com el diluvi amb el relat de Gilgamesh. Veure com s'insereixen en el propi univers simbòlic bíblic observant-ne les diferències i les similituds és l'interessant.

Per què ens cal saber interpretar els símbols i els mites?

El coneixement i la interpretació dels símbols i els mites ens ajuden a connectar amb les nostres arrels i a fer-nos conscients que continuen vives, i alhora interpel·lar-nos veient quines noves formes, mites i símbols han pres en l'actualitat. Lluny de ser un llenguatge mort, l'ús del símbol continua ben viu. Com a cristians, el seu coneixement ens aproxima al text bíblic i al seu significat, permetent actualitzar-ne el missatge.

Òscar Bardají i Martí

GLOSSA

ENRIC PUIG JOFRA, SJ
Secretari general de la FECC

Qui és aquesta senyora?

Tres converses amb avis aquestes darreres setmanes m'han fet refermar una evidència que fa temps que constato: parlem poc amb Maria, la Mare de Déu, i parlem poc de Maria. Una primera àvia em comentava que una de les seves netes, de nou anys, havia après el pàrenostre a casa, de llavis de la mare, com els seus germans més grans. Participa amb la família de l'eucaristia dominical a la parròquia. També va a catequesi i, en alguna ocasió, ha resat l'avemaria. La nena, aprofitant que ara és a casa els avis, ha demanat a l'àvia si li pot ensenyar aquesta pregària.

Un avi em comentava que, una tarda de sortida estiuenca, van anar a un de tants santuaris que hi ha dedicats a la Mare de Déu. Van pujar al senzill cambril. Un dels seus nets, de vuit anys, contemplant la imatge de Maria, repeteix la pregunta: Avi! Qui és la senyora que hem pujat a besar? El nen sap el pàrenostre i cada nit prega amb la seva germana i a casa dels avis beneeix la taula.

Dia de la Mare de Déu del Carme. Uns avis tenen una neta de sis anys passant uns dies amb ells en un poble de la costa, on se situen vora la mar per veure passar la processó amb

la patrona dels pescadors i de tots el qui treballen a la mar. La neta, sorpresa, pregunta: Qui és la senyora que porten a la barca?

La pregunta dels infants és ben clara i concreta. Són infants de famílies que es consideren cristianes, amb major o menor implicació i intensitat. Estan batejats i rebran la primera comunió. Aquests fets i altres que hi podríem afegir ens haurien de fer pensar si parlem prou de Maria o, potser més correctament i realista, si parlem sovint amb ella, si ensenyem als nostres infants i adolescents a parlar amb la Mare de Jesús i Mare nostra, i a fer-ho amb la pregària de l'avemaria tan arrelada a la tradició cristiana. Sempre hi som a temps i sempre ho podem fer. El temps de vacances és un temps molt idoni. Explicar l'Anunciació, la visita a la seva cosina Isabel, el naixement de Jesús i la seva presentació al temple, les noces de Canà, la seva presència al peu de la Creu... Una imatge de Maria o una icona, una llàntia i encetar: «Déu vos salve, Maria, plena de gràcia...». De rerefons les paraules de Maria convidant a estimar i servir: «La seva mare diu als servidors: Feu tot el que ell us digui» (Jn 2,5). Que qui és la senyora? Maria, que vetlla per nosaltres!

LEX ORANDI, LEX CREDENDI

El idioma de la ternura

HNA. M. DE LOS ÁNGELES MAESO ESCUDERO

Franciscana de los Sagrados Corazones

La necesidad de comunicación es una constante en nuestras vidas. Incluso las crecientes posibilidades técnicas de interrelación nos llaman al desafío de realizar una verdadera experiencia de fraternidad.

No basta hablar sabiamente, conocer lenguas, dominar un lenguaje culto y hasta de ángeles, si fuera posible: «Si hablara las lenguas de los hombres y de los ángeles, pero no tengo amor, no sería más que un metal que resuena o un címbalo que aturde» (1Cor 3,1). Hemos de hablar *excelsamente*, desde el corazón.

El papa Francisco, en varias ocasiones, ha señalado un idioma especial. «Tal vez la lengua es la misma —ha dicho—, pero tiene un matiz distintivo, maternal: es el idioma del amor, de la

familia, de la casa, que se entiende en este propio clima» (Misa matutina del 3 de mayo de 2019).

La transmisión de lo verdaderamente importante, la fe, «se transmite siempre en ese idioma de la ternura». En esa *escuela de idiomas* hemos de aprender la lengua de las relaciones fraternas, solidarias, abiertas a los demás. Se nos pide entrar en esta escuela revestidos de «compasión entrañable, bondad, humildad, mansedumbre, y paciencia» (Col 3,12).

A María, la madre en Nazaret, la madre de la Iglesia, le perdimos que nos ayude a hablar bien el *idioma de la familia*, el de la ternura y del amor, lengua que nos permita dar «un sí a las relaciones nuevas que genera Jesucristo» (EG 87-92).

Lectures de la missa diària i santoral

19. ■ Dilluns (lit. hores: 4a setm.) [Jt 2,11-19 / Si 105 / Mt 19,16-22]. Sant Joan Eudes (1601-1680), prev., fund. Eudistes. Sant Magí (s. III), mr., ermità a Brufaganya (Conca de Barberà). Sant Lluís d'Anjou, bisbe de Tolosa (franciscà).

20. □ Dimarts [Jt 6,11-24a / Si 84 / Mt 19,23-30]. Sant Bernat (1090-1153), abat cistercenc, a Claravall, i doctor de l'Església. Sants Cristòfor i Leovigild, mrs. a Còrdova; beat Arquimbau, prev. d'Orleans i mr. (s. XII); sant Samuel (s. XI aC), profeta (jutge).

21. □ Dimecres [Jt 9,6-15 / Si 20 / Mt 20,1-16]. Sant Pius X, papa (1903-1914), nascut a Riese (1835). Sant Privat, bisbe i mr.; sant Bonosi i Maximia, mrs., patrons de Blanes; santa Ciríaca, viuda mr.

22. □ Dijous [Jt 11,29-39a / Si 39 / Mt 22,1-14]. Mare de Déu, Reina, i altres advocacions. Sant Timoteu, mr. a Roma (303).

23. ■ Divendres [Rt 1,1-2a.3-6.14b-16.22 / Si 145 / Mt 22,34-40]. Santa Rosa de Lima (1586-1617), vg. terciària dominicana del Perú. Sant Felip Benici (1233-1285), prev. servita.

24. ■ Dissabte [Ap 21,9b-14 / Si 144 / Jn 1,45-51]. Sant Bartomeu (o Natanael), apòstol, de Canà de Galilea, venerat a l'Índia. Santa Emília de Vialar, vg., fund.; santa Àurea, vg. i mr.

25. ■ † Diumenge vinent, XXI de durant l'any (lit. hores: 1a setm.) [Is 66,18-21 / Si 116 / He 12,5-7.11-13 / Lc 13,22-30]. Mare de Déu del Far. Sant Lluís de França (1214-1270), rei, terciari franciscà i croat (morí prop de Cartago). Sant Josep de Calassanç (1556-1648), prev. d'Urgell, aragonès, fund. Escola Pia a Roma (SchP, 1617), patró de les escoles cristianes. Sant Genís, còmic mr.; sant Genís, notari mr.; santa Patrícia.

DIUMENGE XX DE DURANT L'ANY

COMENTARI

Lectura del llibre de Jeremies (Jr 38,4-6.8-10)

En aquells dies, alguns dels principals de Jerusalem digueren al rei: «Que Jeremies mori d'una vegada. Aquest home no fa sinó desmoralitzar els guerrers que queden a la ciutat i tots els restants del poble. Aquest home no vol el bé del poble, sinó la seva perdició». El rei Sedequies els respongué: «Està a les vostres mans». El rei era incapaç de negar-los res. Ells, doncs, prengueren Jeremies i el tiraren a la cisterna de Melquies, fill del rei, situada al pati de la guàrdia. L'hi baixaren amb unes cordes. A la cisterna no hi havia aigua, sinó fang; Jeremies quedà enfonsat en el fang. Llavors Abdemèlec, un home del palau reial, anà a trobar el rei a la porta de Benjamí i li digué: «Rei, senyor meu, no està bé això que aquests homes han fet amb el profeta Jeremies: l'han tirat a la cisterna, i ara, que ja no hi ha pa a la ciutat, es morirà allà dintre de fam». Llavors el rei donà aquesta ordre a Abdemèlec, el cusita: «Emporta't tres homes i treu de la cisterna el profeta abans no es mori».

Salm responsorial (39)

R. *Senyor, no tardeu a defensar-me.*

Tenia posada l'esperança en el Senyor / i ell, inclinant-se cap a mi, / ha escoltat el meu clam. R.

M'ha tret fora del fang, / del llot on em moria, / ha posat els meus peus sobre la roca, / i m'hi sento segur. R.

Ha inspirat als meus llavis un càntic nou, / un himne de lloança al nostre Déu; / tots els qui ho han vist, se n'admiren, / i confien més en el Senyor. R.

Ara soc un pobre desvalgut, / però el Senyor pensa en mi. / Sou vós qui m'ajudeu i em deslliureu, / Déu meu no trigueu més. R.

Lectura de la carta als cristians hebreus

(He 12,1-4)

Germans, envoltats d'un núvol tan gran de testimoni, que ens ensenyen com hem de viure la fe, alliberem-nos de tot impediment i del pecat, que amb tanta facilitat ens lliga i, sense cansar-nos-en, llancem-nos a córrer en la prova que ens ha estat proposada. Tinguem la mirada fixa en Jesús, que ha obert el camí de la fe i el duu a terme. Ell, per arribar a la felicitat que li era proposada acceptà el suplici de la creu, no fent cas de la vergonya que havia de passar; així s'assegué a la dreta del tron de Déu. Tingueu present aquell que aguantà un atac tan dur contra la seva persona de part dels pecadors; així no us deixareu abatere, cansats de resistir. En la vostra lluita contra el pecat, encara no us hi heu enfrontat fins a vessar la sang.

✠ Lectura de l'evangeli segons sant Lluc

(Lc 12,49-53)

En aquell temps, Jesús deia als seus deixebles: «He vingut a calar foc a la terra. Com voldria ja veure-la cremar! He de passar la prova d'un baptisme. Com em sento el cor oprimat fins que no l'hauré passada! ¿Us penseu que he vingut a portar la pau a la terra? Us asseguro que no. És la divisió, el que he vingut a portar. Des d'ara dins una mateixa casa n'hi haurà cinc de dividits: tres contra dos, i dos contra tres. El pare renyirà amb el fill i el fill amb el pare; la mare renyirà amb la filla i la filla amb la mare; la sogra renyirà amb la nora i la nora amb la sogra».

Lectura del libro de Jeremías (Jer 38,4-6.8-10)

En aquellos días, los dignatarios dijeron al rey: «Hay que condenar a muerte a ese Jeremías, pues, con semejantes discursos, está desmoralizando a los soldados que quedan en la ciudad y al resto de la gente. Ese hombre no busca el bien del pueblo, sino su desgracia». Respondió el rey Sedecías: «Ahí lo tenéis, en vuestras manos. Nada puedo hacer yo contra vosotros». Ellos se apoderaron de Jeremías y lo metieron en el aljibe de Malquías, príncipe real, en el patio de la guardia, descolgándolo con sogas. Jeremías se hundió en el lodo del fondo, pues el aljibe no tenía agua.

Ebedmélek abandonó el palacio, fue al rey y le dijo: «Mi rey y señor, esos hombres han tratado injustamente al profeta Jeremías al arrojarlo al aljibe, donde sin duda morirá de hambre, pues no queda pan en la ciudad». Entonces el rey ordenó a Ebedmélek el cusita: «Toma tres hombres a tu mando y sacad al profeta Jeremías del aljibe antes de que muera».

Salm responsorial (39)

R. *Señor, date prisa en socorrerme.*

Yo esperaba con ansia al Señor; / él se inclinó y escuchó mi grito. R.

Me levantó de la fosa fatal, / de la charca fangosa; / afianzó mis pies sobre roca, / y aseguró mis pasos. R.

Me puso en la boca un cántico nuevo, / un himno a nuestro Dios. / Muchos, al verlo, quedaron sobrecogidos / y confiaron en el Señor. R.

Yo soy pobre y desgraciado, / pero el Señor se cuida de mí; / tú eres mi auxilio y mi liberación: / Dios mío, no tardes. R.

Lectura de la carta a los Hebreos

(Heb 12,1-4)

Hermanos:

Teniendo una nube tan ingente de testigos, corramos, con constancia, en la carrera que nos toca, renunciando a todo lo que nos estorba y al pecado que nos asedia, fijos los ojos en el que inició y completa nuestra fe, Jesús, quien, en lugar del gozo inmediato, soportó la cruz, despreciando la ignominia, y ahora está sentado a la derecha del trono de Dios.

Recordad al que soportó tal oposición de los pecadores, y no os canséis ni perdáis el ánimo. Todavía no habéis llegado a la sangre en vuestra pelea contra el pecado.

✠ Lectura del santo Evangelio

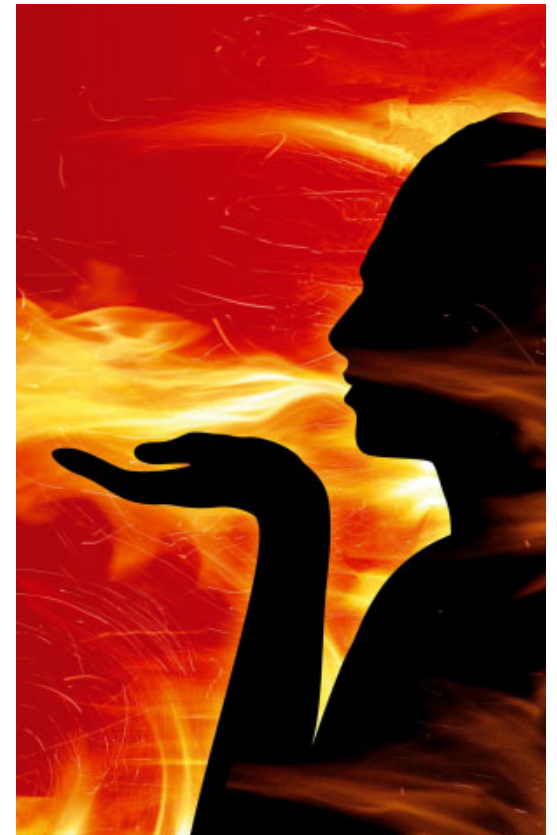
según san Lucas (Lc 12,49-53)

En aquel tiempo, dijo Jesús a sus discípulos: «He venido a prender fuego a la tierra, ¡y cuánto deseo que ya esté ardiendo! Con un bautismo tengo que ser bautizado, ¡y qué angustia sufro hasta que se cumpla!

¿Pensáis que he venido a traer paz a la tierra? No, sino división. Desde ahora estarán divididos cinco en una casa: tres contra dos y dos contra tres; estarán divididos el padre contra el hijo y el hijo contra el padre, la madre contra la hija y la hija contra la madre, la suegra contra su nuera y la nuera contra la suegra».

La missió de Jesús

MN. MARCOS ACEITUNO DONOSO

L'ús de paràboles i metàfores amb intenció didàctica i religiosa és quelcom conegut de Jesucrist, perquè són recursos molt oberts i interpel·len la consciència de manera molt eficaç. Igualment, tenen sempre un punt d'enigmàtic, de fugisser, que fan que un discurs sigui sempre obert, evocador, enriquidor.

En aquest evangeli apareix el foc de Jesús, un foc que ha d'encendre el món. És el foc de l'acció de Déu en les nostres vides, per tal de fer visible el seu amor omnipotent en la creació. Jesús ens constitueix en ministres de la misericòrdia divina, gràcies al foc espiritual que ens comunica. Si anem més enllà, aleshores aquesta metàfora del foc, aquesta expressió profètica, esdevé promesa de quelcom més gran del que podem imaginar: el do de l'Esperit Sant, Foc que va abusar els cors dels deixebles a Emaús i al Cenacle de Jerusalem.

El foc de Jesucrist és figura del Do de l'Esperit Sant, que vol santificar el nostre entorn per mitjà de la seva presència íntima i alhora irradiant. Nosaltres, doncs, gràcies a l'Esperit del Senyor, esdevenim els ministres de l'amor de Déu i la seva misericòrdia: pels fets i per les paraules, per l'actuació i la doctrina cristiana. Ara bé, com el foc i l'Esperit Sant, que són un i el mateix quan actuen, també els creients som una única persona quan parlem i quan actuem, ja que parlem allò que Déu fa en nosaltres, i vivim allò que volem creure en el Senyor.

I com podem aconseguir-ho? Gràcies als sagraments, vehicles de la gràcia de Déu. Per això, el Senyor equipara la seva Creu amb el Baptisme; per indicar-nos que participem del seu foc espiritual per la gràcia de Déu i no per cap mèrit nostre.

VIDA DIOCESANA

Notícies

Mons. Saiz Meneses visita les colònies.

El dimecres 10 de juliol, Mons. Saiz Meneses va visitar el Casal d'estiu de Barberà del Vallès i les colònies de l'esplai Xiribec de Castellar del Vallès a Sant Marçal del Penedès. Va estar acompanyat per Mn. Xavier Blanco, consiliari diocesà del MCECC, i el Sr. Josep Oriol Pujol, gerent de la Fundació Pere Tarrés. Al llarg d'aquest estiu, com cada any, un bon nombre de parròquies a través dels seus centres d'esplai han organitzat casals d'estiu i tandes de colònies que ajuden a l'educació cristiana dels infants i adolescents.

CONFIRMACIONS

Confirmacions a Palau-solità. El diumenge 12 de maig, Mons. Saiz Meneses confirmà 9 adolescents de les parròquies de Santa Maria i Sant Genís.

ses confirmà 9 adolescents de les parròquies de Santa Maria i Sant Genís.

Confirmacions a la Garriga. El dissabte 25 de maig, Mons. Salvador Cristau confirmà 7 adolescents.

Confirmacions a Parets del Vallès. El diumenge 23 de juny, Mons. Salvador Cristau va confirmar 5 joves a l'església de Sant Jaume.

Fer-se col·laborador dels Amics del Santuari. Una bona manera d'ajudar a la promoció del Santuari de la Mare de

BÚSQUEDA

JOSEP OTÓN

Búsqueda. Ed. San Pablo, 2019

3. La búsqueda de sentido

Impactados por la experiencia de **Viktor E. Frankl** en Auschwitz, acerquémonos al análisis de la búsqueda de sentido, según su conocida obra *El hombre en busca de sentido* (Herder, Barcelona, 1990). Del infierno de los campos de concentración nos han llegado testimonios sobrecogedores. Basta con leer a **Primo Levi** o a **Etty Hillesum** para percatarnos de la magnitud de la tragedia. Ahora bien, tanta desdicha es vivida de maneras muy diferentes, como lo atestiguan personas como **Edith Stein**, **Maria Skobtsova** o **Maximiliano Kolbe**.

Nos centraremos en el testimonio del doctor Viktor E. Frankl, psiquiatra austríaco de origen judío que fue internado en Auschwitz, donde se dio cuenta que la búsqueda de sentido no es un lujo reservado para aquellos que tienen la vida solucionada. Todo lo contrario. Cuanto más adversas son las circunstancias que nos toca vivir, mayor necesidad tenemos de encontrar un sentido a la existencia. El absurdo de la demencia destructora reclama la afirmación de

un sentido que sirva de fundamento a la odisea de la vida. Incluso cuando nuestra situación concreta se impregna de dolor, el individuo tiene que ser consciente de que de él depende cómo afrontarlo.

Frente a la sistemática deshumanización y despersonalización que se pretendía en los campos, **Frankl** plantea la búsqueda de sentido como un ejercicio a la inversa, una estrategia para recuperar la propia identidad, para superar la despersonalización. Aquellos prisioneros que tenían un motivo por el que vivir soportaban con mayor entereza las adversidades y las penurias de los campos.

Así defiende que la salud emocional se fundamenta en cierto grado de inestabilidad, en la tensión entre lo que ya se ha logrado y lo que todavía no se ha conseguido; o en el vacío entre lo que es y lo que debería ser. La búsqueda, en el orden que sea, es necesaria. Buscar nos mantiene vivos, nos ayuda a no desfallecer.

Deu de la Salut és fer-se soci i formar part d'Amics del Santuari. En la pàgina web <https://santuariusalutabadell.com/> es pot trobar tota la informació, així les activitats organitzades i les propostes.

REMAD MAR ADENTRO

† JOSEP ÀNGEL SAIZ MENESES
Obispo de Terrassa

La peregrinación en Jesucristo, María y la Iglesia

Hoy me gustaría compartir algunas reflexiones sobre la peregrinación a partir del Nuevo Testamento. En primer lugar, contemplamos cómo Nuestro Señor Jesucristo entra en la historia humana y recorre los caminos del ser humano. Nace en Belén, se verá forzado a emigrar a Egipto, vive después en Nazaret y durante su vida pública recorre los caminos de Palestina. Siendo un niño peregrina al templo de Jerusalén para ser presentado por sus padres y después peregrina como judío observante en las fiestas que estaban prescritas.

Cristo se hace presente en la vida de todo ser humano y se revela como Camino, Verdad y Vida. Su vida y ministerio público, recorriendo los caminos de Palestina, deviene una peregrinación hacia Jerusalén, un viaje que tiene como meta la Pasión, Muer-

te, Resurrección y Ascensión a los cielos. La vida de Cristo, entregada por amor hasta la muerte, es un camino, una peregrinación de abajamiento, de humillación, y finalmente, de resurrección y de exaltación a la derecha del Padre. El Hijo eterno se encarna, se hace hombre, se humilla a sí mismo tomando la forma de siervo; siendo rico, se hace pobre por nosotros y da su vida muriendo en la cruz por nuestra salvación. Resucitado por el Padre, es glorificado y exaltado a su derecha como Salvador.

En segundo lugar, María es introducida en el misterio de Cristo desde el momento de la anunciación y será modelo de peregrinación de la fe. En primer término, cuando se dirige con decisión a visitar a su prima Isabel; en la Natividad, al mostrar a los pastores y a los Magos a su Hijo primogé-

nito; también al presentarlo en el Templo y cuando años más tarde lo encuentra entre los doctores de la Ley, ocupado en las cosas de su Padre. San Juan Pablo II resalta dos aspectos en referencia a la Virgen María: la radical novedad de la fe de María y la noche de la fe de María en su manera de ascender las cumbres de la peregrinación de la fe.

A lo largo de la vida pública de Jesús, María sigue avanzando en la peregrinación de la fe y mantiene la unión con su Hijo hasta la cruz, donde es dada como Madre al discípulo por el mismo Jesús. María está presente al inicio de la peregrinación de la Iglesia en Pentecostés. Antecede y pertenece al misterio de esta Iglesia que comienza su andadura en la historia, ella, que era el testigo singular de la infancia de Jesús y de la vida oculta de Nazaret y por eso estaba en el corazón más profundo de la misma Iglesia. En la peregrinación

de la Iglesia María nos ha precedido y nos acompaña siempre. Ella es consuelo para los creyentes y signo de esperanza cierta.

Y en tercer lugar, la Iglesia es el pueblo peregrino que Dios reúne en el mundo entero. Realiza su misión de anunciar el Reino de Dios e instaurarlo en todos los pueblos mientras peregrina en medio de las dificultades y persecuciones del mundo con la gracia y la fuerza que recibe del Señor resucitado. Mientras camina en esta tierra tiene la experiencia de que ésta no es su morada definitiva. Mientras tanto, es sacramento de salvación, fermento vivo en el transitar de la historia, formando una comunidad de peregrinos en medio de los hombres.

Dios quiere que todos los hombres se salven. Para eso eligió a Israel, que es figura del nuevo Pueblo de Dios, constituido por judíos y gentiles, unificado según el Espíritu. Este pueblo tiene por cabeza a Cristo, tiene por ley la caridad y como fin el Reino de Dios. Este nuevo pueblo de Dios es la Iglesia de Cristo, que peregrina en este mundo confortada con la presencia del Señor según su promesa a los apóstoles: «Y sabed que yo estoy con vosotros todos los días, hasta el final de los tiempos» (Mt 28,19).